A°. 1827. N°. 16.

ARNHEMSCHE COURANT.

Dingsdag den 6 Februarij.

NAPELS, den 18. Januarij.

Onze officiele Courant maakt het volgende besluit bekend:

» De Koning, overwegende dat de buitengewone verhooging op de belasting voor huisvesting van militairen, vastgesteld bij besluit van Julij 1822, niet meer moet worden geïnd, van het tijdstip af dat de Oostenrijksche troepen, volgens het verdrag, geteekend te Milaan in 1825, het koningrijk zullen verlaten, — heeft bevolen, dat deze belasting zal worden geheven tot den laatsten October 1827; zoodat de eigendommen, te rekenen van den 1. November, niet meer aan deze bijzondere belasting zullen onderworpen zijn."

ZWITSERLAND, den 26. Januarij.

Een ijsselijk voorval heeft in alle onze valeijen schrik en verslagenheid verspreid. In de vorige week heeft een ontzettende sneeuwval bijna het geheele dorp Biel, in het arrondissement van Couches, verwoest. Meer dan 80 personen zijn omgekomen. Den 20. heeft men 54 dezer ongelukkigen begraven; men tracht nog steeds lijken op te sporen. Dergelijke ongelukken staan nog te duchten, uit hoofde der menigte sneeuw, waarmede onze bergen bedekt zijn.

PARYS, den 1. Februarij.

Uit de jongste berigten van Lissabon en Madrid blijkt, dat zoo wel de troepen van *Silveira*, als die van *Chaves* door die van de regering geslagen zijn, en dat het overschot daarvan, hetwelk niet tot de constitutionnele troepen is overgeloopen, vlugtende naar Spanje is. Een groot aantal dier rebellen is reeds in dit laatste rijk aangekomen, waar zij weder even vriendschappelijk als voorheen zijn ontvangen geworden, in weerwil der orders, welke daartegen uit Madrid zijn gegeven. Het is dan ook deswege, dat de militaire opperhoofden van Oud-Kastilie voor eenen krijgsraad zijn getrokken. Van dezen maatregel is door het Spaansche kabinet aan de regering van Portugal kennis gegeven; met verder berigt, dat er maatregelen zijn genomen, om den markies van *Chaves* en den burggraaf van *Canellas*, beide hoofden der Portugeesche opstandelingen, onmiddelijk naar Frankrijk te vervoeren. Van zijnen kant, heeft de Portugeesche generaal *Villa-Flor*, bij het bezetten van Almeida, hetwelk door de opstandelingen is verlaten, aan de naburige Spaansche overheden zeer vriendschappelijk geschreven, en dezelve verzekerd, dat hij zich stiptelijk aan het stelsel van onzijdigheid zou houden. Men beschouwt nu den opstand in Portugal als geëindigd.

— De prinses-regentes van Portugal heeft het volgende besluit genomen: — » In aanmerking genomen, dat er tusschen de ingezetenen van Lissabon en de Engelsche soldaten, ten gevolge van dronkenschap en mangel aan wederzijdsche verstandhouding, dagelijks twist ontstaat, zoo wordt den intendant van politie bevolen, om alle nachten rondes en patroeljes door de straten der hoofdstad te laten gaan. Vermits die tooneelen van wanorde gewoonlijk in koffijhuizen en kroegen plaats hebben, moet de waakzaamheid der burgerlijke en militaire overheden voornamelijk op die publieke plaatsen gerigt zijn. Den tappers van wijn en sterke dranken wordt uitdrukkelijk verboden, wapens of uitrusting-stukken van de Engelsche militairen in betaling of in pand aan te nemen."

BRUSSEL, den 3. Februarij.

De Koning heeft eene commissie benoemd, bestaande uit den vice-admiraal graaf van *Bijland Halt* en de schouten-bij-nacht *Buijskes* en *Ruijsch*, ten einde een administratief onderzoek te doen aangaande alles, wat aanleiding kan hebben gegeven tot het ongeluk, dat Zr. Ms. schepen de *Wassenaar* en de *Waterloo*, in de stormen van den 14. en 15. der vorige maand, is overkomen, bijzonder wat hunnen bouw en uitrusting betreft.

De heer kapitein ter zee, *Spengler*, het eerste dezer schepen gekommandeerd hebbende, heeft verzocht, dat zijn bij die gelegenheid gehouden gedrag aan een regterlijk onderzoek mogt onderworpen worden, waarmede Z. M. dienvolgens het hooge militaire geregtshof belast heeft.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van Woensdag den 31. Januarij.

Na langdurige beraadslagingen, is de heer *de Bousies*, van wege de provincie Henegouwen tot lid der Kamer benoemd, als zoodanig toegelaten, met 61 tegen 33 stemmen.

De discussie wordt geopend over *het ontwerp van wet op de Schutterijen. Zijne Exc. de minister van binnenlandsche zaken* is tegenwoordig ter verdediging van hetzelve.

De heer *van der Goes* brengt een advijs uit in de fransche taal, waarin hij, na eenige algemeene bedenkingen over het nut der schutterijen in het midden te hebben gebragt, onderscheiden bepalingen van het aangeboden ontwerp onderzoekt. Hij keurt de nommer-verwisseling goed en kan zich, na het gegeven antwoord van het gouvernement en de tabel daarbij overgelegd, ook vereenigen met de in artikel 23 bepaalde sterkte der schutterijen, namelijk van *twee* man van iedere *honderd* zielen in elke gemeente. Hij is niet van het gevoelen diergenen, die meenen dat het hoofddoel der schutterijen, volgens den geest der grondwet, zoude zijn de bewaring der inwendige rust en niet de verdediging van den staat. Naar zijn begrip is de grondwet hieromtrent duidelijk. Het 8. hoofdstuk derzelve handelt *over de verdediging van den Staat* en bepaalt bij art. 203 dat de handhaving der onafhankelijkheid van den Staat, in de beveiliging van deszelfs grondgebied, een der eerste pligten van alle ingezetenen van het rijk is; onder dat zelfde hoofdstuk nu komt ook het artikel betrekkelijk de oprigting der schutterijen voor; de zamenhang van het geheele hoofdstuk toont duidelijk aan, dat de bedoeling van de stellers der grondwet wel degelijk geweest is, dat er schutterijen zouden worden opgerigt om ook te dienen, wanneer de nood het vordert, ter verdediging van den Staat. De inrigting moest dus dien overeenkomstig zijn, gelijk zij dan ook is in het aangeboden ontwerp. Zonder volmaakt te zijn, is de wet echter de beste die er is voorgedragen, zij zal dan ook de goedkeuring des redenaars erlangen.

De heer *Metelerkamp* laat zich, in een uitvoerig Hollandsch advijs, uit in denzelfden geest. Eene wel ingerigte schutterij, zegt hij, en die zonder veel kosten voor 's lands schatkist kan worden opgerigt, is zeer nuttig, en al had de grondwet niet gezegd, dat zij ook tot verdediging van den Staat zoude moeten dienen, zoude de redenaar nog altijd da voor zijn; hoe veel te meer moet hij dan thans niet de bepalingen der voorgedragen wet toejuichen, welke, overeenkomstig de grondwet, aan de schutterij zoodanige eene inrigting geven, dat zij ook in geval van nood tot 's lands verdediging kan dienen. De redenaar toont wijders de doelmatigheid der wet aan en de voordeelen die zij aanbiedt; de contributien zijn niet bezwarend; die onvermogend is zich zelven te kleeden, zal uit de gemeente-kas gelden ontvangen om zich de noodige kleeding aan te schaffen; de dienst der schutterij is ligt, zij behoeven geene wachten te betrekken, op geene parades te komen; enz. De redenaar kan dus aan die wet zijne volkomene goedkeuring hechten.

De heer *Donker Curtius* heeft het woord. Het is drie ure. Vele leden hebben de zaal verlaten. De redenaar doet zulks opmerken en geeft zijn verlangen te kennen om op morgen zijn advijs uit te brengen.

De zitting wordt dienvolgens opgeheven en geadjourneerd tot morgen.

De redenaars, die zich hebben ingeschreven om over de wet het woord te voeren, zijn de heeren *van der Goes*, *Metelerkamp*, *Donker Curtius*, *Hooft*, *de Secus*, *Fabry-Longré*, *le Clercq*, *Collot d'Escury van Heinenoord*, *de Stassart*, *Weerts*, *de Brouckere*, *van Boelens.*

Zitting van Donderdag den 1. Februarij.

Opening te half twaalf ure. De minister van binnenlandsche zaken is tegenwoordig.

De heer *de Bousies* neemt zitting, na alvorens den eed in handen van den voorzitter te hebben afgelegd.

Is ingekomen een ontwerp van wet, houdende het *budget* voor 1827.

Is ontvangen eene petitie van onderscheidene inwoners van St. Truijen, klagende over de arbitraire repartitie, welke plaats heeft ten aanzien van het *gemaal*, en het verlangen te kennen gevende, dat die belasting door eene andere werd vervangen.

De discussie over de wet op de *schutterijen* wordt voortgezet.

De heer *Donker Curtius* brengt een uitvoerig advijs uit ter verdediging der wet. De voornaamste zwarigheid, welke daartegen werd ingebragt, was wegens de in art. 23 bepaalde sterkte der schutterijen, namelijk, van *twee* man van iedere honderd zielen. De redenaar betoogt, dat die sterkte noodzakelijk was, dat zij niet minder moest zijn, wilde men aan het oogmerk der grondwet voldoen, hetwelk is, dat de schutterijen niet alleen moeten dienen tot behoud der inwendige rust, maar ook ter verdediging van den Staat; dat men derhalve aan dezelve eene inrigting moest geven overeenkomstig deze bedoeling. Indien men den zamenhang van het gansche 8. hoofdstuk der grondwet nagaat, hetwelk handelt over de verdediging van den staat en waarin het artikel wegens de oprigting der schutterijen geplaatst is, lijdt het geen twijfel dat het doel der grondwet is, zoo als het gouvernement hetzelve heeft begrepen. Ons staande leger kan in tijden van oorlog alleen eenen eersten aanval te keer gaan; de militie en de schutterijen moeten dan vervolgens tot ondersteuning aanrukken en de verdediging volledig maken. Men heeft in vorige tijden gezien hoe veel de schutterijen vermogen. Het voornaame punt waarop het hier aankomt, is, dat de instelling der schutterijen overeenkomstig de grondwet moet zijn. Daar nu het aangeboden ontwerp in dien geest gesteld is, zal hij *voor* de aanneming daarvan stemmen.

De heer *Hooft* laat zich in denzelfden zin uit, en is van oordeel, dat het getal van *twee* man van de honderd zielen eer te klein dan te groot is, daar men toch nimmer het getal volledig zal hebben, uit hoofde van ziekten en afwezigheid van de schutterij. Hij maakt voorts eenige afzonderlijke bedenkingen, over de kleeding, de wapenoefening, de straffen, doch deze bezwaren zijn echter niet van dien aard, dat zij hem de wet niet zouden doen aannemen.

De heer *de Secus* verklaart er zich *tegen*, op grond voornamelijk, dat artikel 213 zegt, dat de schutterijen zullen zijn *als van ouds*, waaruit hij afleidt, dat de grondwet wil dat de schutterijen alleen moeten dienen tot handhaving van inwendige rust, en niet tot verdediging van den Staat, waarvoor wij het staande leger van de militie hebben. De voorgestelde wet geeft aan de schutterijen een militair aanzien, dat zij niet moeten hebben, daar zulks tegen de bedoeling der grondwet is. Hij zal er dan *tegen* stemmen.

De heer *Fabry Longré* verklaarde zich insgelijks tegen dezelve.

De heer *le Clercq* verdedigt de wet in een uitmuntend advijs, waarin hij aantoont, dat zij overeenkomstig de bedoeling der grondwet is; dat, zoo men schutterij wil hebben, men dezelve ook in den wapenhandel moet oefenen; en dat er tucht moet zijn, zonder welke geene schutterij zoude kunnen bestaan. Voor het overige zijn de exercitien niet bezwarend; zij hebben slechts om de 14 dagen plaats, en alleen gedurende een half jaar. De redenaar doorloopt de geheele wet en toont hare doelmatigheid in alle opzigten aan. In 1821 werd een ontwerp van wet verworpen, omdat de exercitien te menigvuldig, en de straffen te streng waren. Dit alles is in de tegenwoordige wet verbeterd; zij behelst niet eene bepaling welke haar zoude moeten doen verwerpen. Hij zal er dan zijne *goedkeurende stem* aan geven.

De heer *Collot d'Escury van Heinenoord* beschouwt de wet uit hetzelfde oogpunt. De oefening in den wapenhandel, zegt hij, is noodzakelijk; daar kan geene schutterij zonder oefening zijn: zonder dezelve zoude zij van geene dienst kunnen zijn; maar de oefeningen, welke in deze wet worden voorgeschreven, zijn in geenen deele bezwarende, zij zullen slechts om de 14 dagen plaats hebben. De redenaar herhaalt hier wat reeds andere sprekers omtrent het doelmatige van de wet gezegd hebben. Hij maakt ten slotte de aanmerking, dat het thans nog tijd is om in kalmte over deze grondwettige instelling te beraadslagen; wij moeten dan, zegt hij, deze goede gelegenheid waarnemen, en niet wachten tot dat de nood daar is, wanneer men in de verpligting zoude zijn om eene wet van overhaasting te maken. Wij hebben geene keus omtrent het al of niet oprigten van eene schutterij; de grondwet heeft die instelling verlangd; wij moeten daaraan gehoorzamen; aan vele aanmerkingen, door de afdeelingen gemaakt, heeft het gouvernement voldaan, en daar zijn geene gegronde redenen om de wet, die ons nu is aangeboden, na alle de veranderingen en verbeteringen welke zij ondergaan heeft, niet aan te nemen. De redenaar zal *voor* dezelve stemmen.

Het is omtrent vier ure. De zitting wordt opgeheven en geadjourneerd tot morgen te elf ure.

Zitting van Vrijdag den 2. Februarij.

Opening ten half twaalf ure.

De discussie wegens de *wet op de schutterijen* wordt voortgezet.

De heer *de Stassart* maakt eenige aanmerkingen tegen het ontwerp; hij keurt de nommerverwisseling af; hij vindt ook verscheidene onderscheidingen in de aangeboden wet; daar zijn artikelen, die niet goed gesteld zijn, en te veel ruimte voor uitleggingen laten. Art. 56 kan zijne goedkeuring niet wegdragen. Het ontwerp zondigt minder door de gronden waarop het rust, dan door sommige bepalingen van hetzelve, welke echter van dien aard zijn, dat hij er zijne goedkeuring niet aan kan hechten.

De heer *Weerts* is van oordeel dat het ontwerp aan het oogmerk der grondwet beantwoordt, dat de sterkte van *twee* man van de honderd zielen, bij art. 23 bepaald, niet te groot is, dat de antwoorden van het gouvernement op de aanmerkingen der afdeelingen, zulks ten duidelijksten hebben bewezen. Voorts is de wet niet drukkende noch bezwarende, en men zoude niet ligt er een kunnen aanbieden, die meer doelmatig en tevens meer met den geest der grondwet overeenkomstig was. Hij zal er dus *voor* stemmen.

De heer *de Brouckere* kan er zijne toestemming niet aan geven. Het ontwerp heeft nog vele gebreken behouden, het gouvernement heeft nog aan vele gewigtige bedenkingen der afdeelingen niet voldaan, vooral niet met opzigt tot art. 42, 48 en 49, welke in het geheel niet zijn in dien geest als van ouds de schutterijen waren; het ontwerp is in eenen veel te militairen geest; deszelfs stijl is niet overal naauwkeurig en juist. Uit artikel 214 volgt geenszins dat bij de wet op de schutterijen ook die voor den landstorm moet gevoegd worden. De redenaar had daarvoor liever eene afzonderlijke wet gehad. Hij maakt nog andere bedenkingen tegen de wet, en zal *tegen* dezelve stemmen.

De heer *van Boelens* draagt algemeene aanmerkingen voor, over de verpligting welke op elk burger rust, om het vaderland te verdedigen en over het nut en de noodzakelijkheid der schutterijen; het staande leger is niet genoegzaam tot verdediging van den Staat, de militie en de schutterijen zijn volstrekt noodzakelijk om het te ondersteunen. Dit heeft ook de grondwet gewild; daarom moest de wet op de schutterijen gesteld zijn in dien geest als zij thans is voorgedragen; zij is constitutionneel, niet bezwarend voor de ingezetenen, de schuttersdienst is ligt waar te nemen, slechts om de 14 dagen, en slechts gedurende zes maanden, zullen de schutters niet langer dan twee uren in den wapenhandel worden geoefend; dit is de geheele last en hoe gering is die. Hij zal dus zijne toestemming aan de wet geven.

De heer *van de Poll* brengt een zeer uitgebreid en helder advijs uit, in denzelfden geest; hij beschouwt deze wet als den hoeksteen van het maatschappelijk gebouw; de plaatsing van art. 213 der grondwet in het 8ste hoofdstuk van dezelve, hetwelk over de verdediging van den Staat handelt, laat geen twijfel over omtrent de bedoeling dier wet ten aanzien van de inrigting en de dienst der schutterijen: deze moeten, gelijk reeds door zoo vele redenaars is aangemerkt, ook dienen ter verdediging van het rijk. De redenaar betoogt dit nader, telt de voordeelen der wet op, doet zien dat de last dien zij oplegt zeer ligt is, treedt in vele ontwikkelingen, en zal de wet *aannemen*.

De heer *Angillis* is wel overtuigd van de constitutionnaliteit van het aangeboden ontwerp, maar niet even zeer van de nuttigheid en noodzakelijkheid van het oprigten van schutterijen in het tegenwoordig oogenblik. Daar echter de grondwet die instelling vordert en de Koning nu een voorstel dienaangaande gedaan heeft, is de vraag of het aangeboden ontwerp aan het oogmerk voldoet. Daar zijn wel vele bedenkingen, die niet van allen grond ontbloot zijn, tegen ingebragt, maar het ontwerp is beter dan het vorige en het is onmogelijk eene wet voor te dragen die aan elk genoegen geeft. Indien slechts de last niet te zwaar voor de ingezetenen is, zal hij gaarne *voor* de wet stemmen, en hieromtrent wacht hij nog nadere inlichtingen. Mogt het hem uit het vervolg der discussie blijken, dat de last te zwaar was, dan zoude hij zich verpligt vinden er zijne goedkeuring aan te weigeren.

De heer *van Sytzama* bepaalt zich voornamelijk tot artikel 23, betrekkelijk de sterkte der schutterijen, en hij toont aan dat twee man van de honderd niet te veel is. Toen men in deze dagen in zijne provincie (Vriesland) drie man van de honderd nam, klaagde nog niemand. Na een paar bedenkingen wegens de uitvoering der wet in het midden te hebben gebragt, eindigt hij met te zeggen, dat hij *voor* de wet zal stemmen.

De heer *Corver Hooft* is ook van voornemen zulks te doen, na de veranderingen die het ontwerp heeft ondergaan en niettegenstaande eenige bedenkingen die hij tegen sommige artikels aanvoert.

De heer *Pascal d'Onyn*, wiens beurt het was het woord te voeren, heeft daarvan afgezien.

De heer *van de Kasteele.* Tegen mijne gewoonte, zegt hij, zal ik mij van de Fransche taal bedienen, om mijne gedachten over de ons aangeboden wet aan H. E. M. mede te deelen, daar het voornamelijk mijne achtingswaardige medeleden uit de zuidelijke provincien zijn, die de meeste zwarigheden tegen dezelve hebben geopperd. Ik zal trachten die zwarigheden op te lossen, en wanneer ik zulks gedaan zal hebben, en de wet zal zijn aangenomen, zal ook weder in dit opzigt eene altijd wenschelijke gelijkheid tusschen de noordelijke en zuidelijke provincien zijn daargesteld. De instelling der schutterijen is een constitutionele last, en wie zoude zich daaraan willen onttrekken? De wet nu, die ons wordt voorgesteld, beantwoordt volkomen aan het oogmerk der grondwet, gelijk dit door andere redenaars reeds bondig is aangetoond. De heer *van de Kasteele* doorloopt nu de voornaamste bepalingen der wet. Twee man van de honderd, zegt hij, is niet te veel, men kan niet minder nemen, als de schutterijen van eenige dienst zullen zijn ter verdediging van den Staat, gelijk zij moeten zijn, volgens de bedoeling der grondwet; want zij zijn het vervolg der militie en zullen in oorlogstijden eene geduchte magt uitmaken. In vredestijden is de last zeer gering, de dienst niet bezwarende: het betrekken van wachten, het houden van parades, is niet meer onder de verpligting van de schutterlijken dienst, welke alleen vordert eene oefening in den wapenhandel, gedurende twee uren, slechts om de 14 dagen, en zulks maar in het goede jaargetijde, van 1 April tot 1 October (art. 42). De nieuwe redactie neemt, in art. 79, alle ongerustheid weg, ten aanzien van het oproepen van den landstorm. Op de gemaakte aanmerkingen van de afdeelingen, is dat artikel in het nieuwe ontwerp gevoegd, het is van dezen inhoud: » De oproeping van den landstorm zal, indien de Staten-Generaal niet vergaderd zijn, gepaard gaan met eene buitengewone bijeenroeping van dezelve, ten einde van het verrigte opening te geven, en de verdere daartoe betrekkelijke maatregelen met de vergadering te beramen." De voorgestelde wet eindelijk, is minder bezwarende dan die welke thans in de noordelijke provincien des rijks bestaat. De redenaar toont zulks door eene vergelijking dier wetten onderling zeer juist aan. In de nieuwe wet zijn noch parades, noch die militaire ostentatie, welke men in de bestaande wet vindt. Wenschelijk is de verandering; wenschelijk is de aanneming der nieuwe wet, welke in het algemeen goed is. Indien men deze wet niet wil, zal men er nimmer eene willen. Zij is grondwettig, billijk in hare bepalingen, eenvoudig, niet drukkende, en zij zal een geducht bolwerk zijn tegen de bedreigingen van vreemde mogendheden, alles pleit voor hare aanneming.

De heer *Bijleveld* treedt, in een Hollandsch advijs, in zeer uitvoerige bedenkingen over de verpligting om den Staat te dienen en de wapenen tot deszelfs verdediging te voeren, en merkt aan dat, volgens het ontwerp, de schutterijen een tweede deel van de landmagt zullen worden. Hij twijfelt of dit wel de bedoeling der grondwet zij, of men in het opstellen derzelve wel uit het regte beginsel is uitgegaan. Indien de minister hem zulks niet nader en duidelijk aantoont, zoude hij zich verpligt achten *tegen* de wet te stemmen; in het tegenovergestelde geval zoude hij ze aannemen.

De heer *de Roisin* hangt een zeer voldoende schets op van ons tegenwoordig krijgswezen, en beschouwt de wet in verband met hetzelve; ons staande leger en onze militie zouden naauwelijks in tijden van oorlog genoegzaam zijn om de menigte onzer vestingen te bezetten, en er zouden slechts weinig manschappen overblijven om te velde te trekken; de schutterijen nu moeten de gewapende magt ondersteunen en dit is ook de bedoeling der grondwet. Men moet die grondwettige instelling nu, terwijl het vrede is, organiseeren, omdat, zoo men den vrede wil behouden, men zich bij tijds moet in staat stellen van den oorlog te kunnen voeren. *Si vis pacem, para bellum.* De wet is niet drukkende; hij zal dus *voor* dezelve stemmen.

De heer *van Utenhove van Heemstede* verklaart zich ook in weinig woorden *voor* dezelve.

De heer *van Sassen van Ysselt* zal er *tegen* stemmen, alleen omdat hij de lasten der natie, die reeds drukkende genoeg zijn, niet wil vermeerderen.

Het is half vier ure. De zitting wordt opgeheven en geadjourneerd tot morgen elf ure.

ARNHEM, den 5. Februarij.

Men meldt uit Groningen, dat volgens berigt van den loods, die Z. Ms. schip de *Waterloo*, van noodmasten voorzien, naar Helgoland heeft helpen brengen, alles redelijk wel was en zich geen zieken aan boord bevonden.

— In den morgen van den 30. Januarij heeft zich het ijs in de rivier de Waal bij Tiel vastgezet; in den avond van den 31. Januarij bij Dodewaard; in den morgen van den 2. Februarij bij Nijmegen; in den nacht van den 3. op den 4. Februarij bij Hulhuizen; bij eene waterhoogte tusschen 4,86 en 5,98 el. Door de herhaalde beweging in het ijs op de hoogte van Pannerden, heeft zich hetzelve op eene ongemeene wijze in de beide riviermonden vastgezet. Het ijs is op de rivieren overal met zamengepakte sneeuw vermengd en daardoor buitengemeen dik. Bij het losgaan der rivieren kunnen hierdoor ligtelijk verstoppingen ontstaan, welke zoo gevaarlijk voor de dijken zijn; weshalve velen de toekomst niet zonder kommer te gemoet zien. Wanneer echter bij eene langzame dooi geen te hoog opperwater komt, kan de afloop nog wel gunstig zijn.

Mengelwerk.

DE VRIJMAGT VAN DEN ABSOLUTEN KONING VAN SPANJE.

Wanneer is de mensch vrij? Is het dan, wanneer hij, aan zijne toomelooze hartstogten overgegeven, alle uiterlijke hinderpalen omverwerpt, welke hem van het bot vieren dier ongeregelde driften terug houden; wanneer hij dus, alle banden verwerpende, eindelijk aan niemand meer gehoorzaamt dan aan — zijne eigene grootste en bitterste, maar inwendige vijanden, aan die hartstogten zelve, die eindelijk in hebbelijke ondeugden ontaarden, hem in de ergste slavernij houden, tot dat zij, van tirannen beulen geworden, hem in misdaad en vertwijfeling storten, in wroeging en de diepste ellende doen sterven? Zou dat eene begeerlijker vrijheid zijn, dan die van den mensch, welke zich verpligt en verbonden houdt aan het invulgen der *wet*, niet alleen dier uitwendige, welke den burger weerhoudt, maar ook dier inwendige, de onwraakbare stem van God in ons binnenste? Niemand van gezonde hersenen zal aarzelen den laatsten alleen vrij te noemen; alle zedeleeraars en wijsgeeren, wat zeg ik, alle verstandigen van alle tijden en volken zijn het hieromtrent eens.

Maar indien dit nu waar is van den enkelden mensch, vooral in de maatschappij, zou het dan ook niet waar zijn van eenen Regent, van een' Koning? Zou de *Aziatische* despoot, die, zoo vele hoofden kan doen vliegen als hem gelust, zich in zinnelijken wellust kan baden met zoo vele schoonen van zijn land als hij wil — zou hij gelukkiger zijn dan *Neêrlands* edele Koning, die de grondwet van zijn land, de wetten der zedelijkheid eerbiedigt, en daardoor ook huisselijk geluk kent? Niemand, ten minste in Christenlanden, in onze beschaafde maatschappijen, zal zinneloos genoeg zijn, zoo iets te beweren.

Maar indien dit waar is, — en zelfs de verachtelijkste despotenknecht zal het lot van een' *Europischen* Regent boven dat van eenen *Sultan* MACHMOUD of FETH ALI SCHAH verkiezen, — waarom wil men dan met geweld, dat een *Europisch* Regent *zonder wet* zal regeren? Waarom bewogen, nu vier jaren geleden, de staatsdienaars van het *Heilig Verbond* alle krachten, om den Koning van *Spanje* te ontslaan van de door hem bezworene grondwet? — Laten wij eens eene stelling toegeven, waarvoor het hart aller weldenkenden huivert: laten wij voor een oogenblik erkennen, dat de Vorst niet om het Volk, maar het Volk om den Vorst is, dat het geluk van dezen eenigen de groote spil is, waarom alles moet draaijen; dat aan *zijn* geluk duizenden er tien en honderd duizenden zijner onderdanen mogen worden geofferd; — zoo vragen wij thans: is dit oogmerk bereikt? is FERDINAND van *Spanje* thans gelukkiger dan onder de *Cortes*?

Wij doen deze vraag niet in een' meer algemeenen zedekundigen zin; maar wij spreken hier slechts van *materieel geluk*, van onbelemmerde vrijheid tot handelen, van onbezorgdheid omtrent de toekomst, van ongestoord levensgenot?

Waarom voelde of waande zich FERDINAND, zoo het schijnt, ongelukkig onder de *Cortes*? Omdat men hem op willekeurige heerschappij en niet op de welvaart van zijn volk wees. Anders zou hij gaarne van de gelegenheid tot trapsgewijze verbeteringen hebben gebruik gemaakt, ten einde *Spanje meer of min* met andere landen van *Europa* op gelijke hoogte te brengen. Dat zijn gezag in 1820 zeer beperkt was, kwam alleen door de hardnekkigheid in 1815, om liever de *Cortes*, die het rijk voor hem bewaard en behouden hadden, uiteen te drijven en te kerkeren, dan over de wijziging der constitutie met hen te onderhandelen. Van daar, dat er in 1820 niets overschoot, dan de *geheele* constitutie van 1812 aan te nemen. Doch zelfs toen had Koning FERDINAND, wanneer hij zich opregtelijk aan het hoofd der nieuwe orde van zaken gesteld, en de constitutie had doen uitvoeren, nog vrij kunnen blijven. Gewis! zijn gezag, door die constitutie gewaarborgd, was ook geëerbiedigd geworden: de natie, of liever de achtingswaardige middelstand, die zoo edelmoedig alles vergeven, en hem andermaal op den troon had geplaatst, zou hem ook op denzelven hebben ontzien, geacht en misschien hebben leeren beminnen. De Koning, aan zich zelven overgelaten, zou zich misschien naar de omstandigheden hebben geschikt; doch dit werd hem

belet door diegenen; welke *Europa* en misschien den Koning van *Spanje* zelve trachtten diets te maken, dat hij *niet vrij* was. Om dien ongelukdigen monarch in zijne vrijheid te herstellen, *moest Frankrijk* dus te wapen snellen. In verbond met het graauw, geholpen door den meineed des adels en de woelingen der geestelijkheid, *is* FERDINAND dan nu, zoo het heet, van de drukkende voogdijschap der *Cortes* ontslagen: hij is *vrijmagtig* Koning, zonder eenige wet, eenige regelmaat, eenige bepaling: hij *kan doen wat hij wil.* Dit schitterend *resultaat* is gekocht ten koste van *Spanje's* vrijheid, geluk, het leven van duizende der braafste burgers, de ballingschap der edelste en moedigste vaderlanders, van de geldmiddelen, het krediet, de eer, het aanzien in *Europa*, ja bijna van het bestaan van den Staat, over welken deze oppermagtige Koning nu het gebied voert.

Maar *voert* hij wel dit gebied, is hij wel *vrij?* (laat staan vrijmagtig). Ten tijde der *Cortes* werd hij beteugeld door eene vergadering, zoo niet der beste en verstandigste, dan toch zekerlijk der fatsoenlijkste en deftigste lieden van *Spanje*. Deze vergadering belemmerde dikwerf zijn' wil, nam wel eens besluiten die hem minder aangenaam waren, doch betoonde (tot op het oogenblik, dat zij in zijnen naam onregtvaardig werd aangevallen) de grootste achting voor zijnen persoon, eerbiedigde zijne waardigheid, en liet hem de uitvoerende magt over, die hem de constitutie had toegekend. Nimmer viel het haar in, hem de regten op den troon te betwisten. En wat is thans het geval? FERDINAND, de driewerf ongelukkige FERDINAND, is de speelbal van het *graauw*, dat zich *koninklijke vrijwilligers* noemt, van de *geestelijkheid*, van wier aalmoezen als 't ware hij leven moet, (daar alle andere ontvangsten geheel stil staan, en de toenemende armoede eindelijk zijne eigene koninklijke tafel niet meer ontzien zou) en van zijne *ministers*, die zich ten spijt van hem, door eene *apostolische junta*, waarvan zij de werktuigen zijn, op het kussen weten te handhaven. Of heeft men van dit alles niet meermalen de sprekendste bewijzen gezien? Hoe menigmaal is niet reeds de ontwapening der koninklijke vrijwilligers gelast, en hoe menigmaal is zij teleur gesteld? Heeft niet het gemeen, zonder den Koning of zijne regering te kennen, een' ongelukkigen te *Valencia*, omdat hij misschien niet regtzinnig *Roomsch* was, met alle de afgrijsselijke plegtigheden der *inquisitie* ter dood gebragt? Wordt niet het koninklijk gezag openlijk miskend en verguisd? Wij willen en moeten stellen, dat Z. M. de waarheid spreekt, wanneer hij aan *Engeland* betuigt, geen deel hoegenaamd te hebben in de uitrusting, wapening en afzending der *Portugeesche* rebellen, ten aanval op hun vaderland; maar indien dit zoo is, welk een denkbeeld moeten wij ons dan maken van de magt des Konings. Ziet men hier wel meer den Koning, anders dan in naam en in schijn. Ziet men meer dan een nietig schaduwbeeld van een' Vorst, een stok in het water, op wien de kikvorschen dartelen? Immers, dat er tegen zijn wil eene daad geschiedt, die zijn geheele reeds zoo uitgeputte, bijna verpletterde land met een' fellen oorlog bedreigt, dat hij *nog*, na *Engelands* dreigingen, dien storm niet vermag te keeren, dit is toch geene vrijheid!

STENOGRAPHIE EN TACHYGRAPHIE
OF SNELSCHRYFKUNST.

(*Vervolg en Slot.*)

In het vorige artikel heb ik, zoo ik vertrouw, duidelijk aangetoond, dat *de kunst van zoo snel te schrijven als een redenaar spreekt* of de *Stenographie*, (want zoo omschrijft men die kunst) niet bestaat en nimmer bestaan heeft. Het spreekt van zelf, dat ik de uitoefening dier kunst bedoeld heb, daar ik, over dit onderwerp schrijvende, niet onkundig heb kunnen zijn van het aanwezen van Hollandsche, Fransche en Engelsche boeken, welke daarover handelen en die kunst leeren. Het groote punt, waarop alles nederkomt, is de vraag of men, in de practijk, die wonderen voor den dag kan brengen, welke de schrijvers dier boeken aankondigen? Wij hebben gezien dat dit niet mogelijk was, ten minste dat niet één *practicus* het tot heden toe zoo verre heeft kunnen brengen. Het zal nu niet onaardig zijn, eens te zien wat de heer CONEN DE PREPEAN, wiens werk klassiek over deze stof is, daarvan zegt. Zie hier dan wat men leest in de laatste; vijfde uitgave van zijn werk, te *Parijs* gedrukt in 1825, bladzijde 9:

» Men heeft zich sedert omtrent *veertig* jaren, in *Frankrijk*, ernstig toegelegd op de middelen, van zoo snel te schrijven als men spreekt; maar schoon wij onderscheiden verkortings-stelsels hebben, telt echter de kunst *naauwelijks eenige onvolmaakte* beoefenaars. De meesten van hen, verleid door de hoop van hun doel te zullen bereiken, zijn *in het midden hunner loopbaan* blijven steken."

Zie daar eene treffende waarheid! Sedert veertig jaren heeft men zich in *Frankrijk* bezig gehouden met de middelen, van zoo snel te schrijven als een redenaar spreekt, maar naauwelijks heeft men er *eenige* beoefenaars, welke dan nog *onvolmaakt* waren, kunnen vormen. Zoude men nu kunnen gelooven, dat men zulks in de *Nederlanden*, binnen eenige jaren, zal kunnen doen? Dit is niet zeer waarschijnlijk. Men kan er boeken schrijven, die de Stenographie leeren, niets is gemakkelijker; maar het is zoo gemakkelijk niet beoefenaars dier kunst te erlangen. En wat is dan toch eene dorre theorie zonder praktijk? De heer CONEN DE PREPEAN, die een groot gedeelte zijns levens heeft doorgebragt met zich op die kunst toe te leggen, die daarover boeken heeft geschreven, en die echter zelf die kunst niet wel kan uitoefenen, ons zeggende, dat men in *Frankrijk*, na veertig jaren oefening, niet dan eenige onvolmaakte *practici* heeft kunnen bekomen, laat ons waarlijk weinig hoop over dat wij er bij ons in een veel korter tijdbestek zullen zien vormen. Naar zijne berekening dan, zouden de Nederlandsche Stenographen, die men thans zoude willen vormen, hunne onvolmaakte kunst niet dan voor een volgend geslacht kunnen uitoefenen.

Op eene andere plaats (bladzijde 41) om de moeijelijkheid van de beoefening dier kunst aan te toonen, drukt dezelfde schrijver zich aldus uit: » Het heeft gewis een voordeel, eenvoudige theoriën, op algemeene en niet talrijke grondbeginsels rustende, aan te bieden, maar de ondervinding logenstraft dikwijls de leerstelsels." Dit is juist het geval der Stenographie; het leerstelsel of de theorie dier kunst is aardig, uitmuntend zelfs, zoo men wil, maar de ondervinding logenstraft dezelve, de beoefening daarvan is onmogelijk, zij kan nimmer het voorgestelde doel bereiken, hetwelk is om zoo snel te schrijven als men spreekt. Het zoude overbodig zijn nog andere zinsneden aan te halen; ik geloof genoeg gezegd te hebben, om te doen zien dat de Stenographie zoo als die wordt omschreven, niet bestaat en nimmer bestaan heeft. Gaan wij liever over tot eene andere bedenking, waartoe hetgeen in de laatste comité's-generaal van de Tweede Kamer der Staten-Generaal is voorgevallen, aanleiding geeft. (Dit artikel is in het begin van de maand December ll. gesteld).

Tot dusverre hebben wij bij ons geen ander stelsel van verkorte schrijfwijze gekend dan de *Tachygraphie*, waarin men de gewone letter van het alphabet gebruikt, en men is overtuigd geweest dat een bekwaam schrijver, door middel van die kunst, een vrij naauwkeurig verslag kan geven van hetgeen er in eene parlements-vergadering wordt verhandeld, indien men hem slechts de noodige middelen verschaft om zijn werk te kunnen verrigten, waartoe vooreerst behoort, eene geschikte plaats om te kunnen verstaan wat er gesproken wordt: want hoe toch zal een schrijver, wie hij ook zij en van welke schrijfmiddelen hij zich ook moge bedienen, op het papier kunnen brengen, hetgeen hij niet wel verstaan heeft? Men kan dus niet dan den maatregel toejuichen, door Zijne Excellentie den minister van binnenlandsche zaken voorgedragen en strekkende om aan de dagbladschrijvers eene meer geschikte plaats te bezorgen dan die welke zij tot dusverre hebben gehad. Zoo de minister deze plaats alleen voor een enkelen Stenograaf gevraagd heeft, is zulks, voorzeker, niet omdat Zijne Exc. de overige dagbladschrijvers in die gunst niet zoude willen doen deelen; de minister heeft, dunkt mij, aan de kamer alleen een middel te meer willen geven, om een naauwkeurig verslag van hare zittingen te erlangen, en men moet dien ijver voor de algemeene zaak, die belangstelling, aan de nationale vertegenwoordiging betoond, op prijs stellen; het staat thans aan dat staats-ligchaam, de toegestane gunst tot alle de dagbladschrijvers van *Brussel* uit te strekken, zij hebben er allen hetzelfde regt toe en de vertegenwoordigers der natie kunnen geene voorregten verleenen; zij kunnen geene monopoliën daarstellen ten voordeele van eenen enkelen burger en tot groote schade van andere burgers, die met hem in de zelfde klasse zijn, onder dezelfde wetten leven en, even als hij, hunne schattingen aan den lande betalen.

Heeft de minister zijn pligt gedaan, de kamer der gedeputeerden zal genoeg ook den haren doen; de zaak is voor haar gebragt; twee voorstellen zijn haar door twee harer leden (de heeren DE BROUCKERE en NOOPT) deswege gedaan. In deze omstandigheid zal de kamer, men mag het vertrouwen, niet onderzoeken, welk stelsel van verkorting men volgt of welke middelen men in het werk stelt om aanteekeningen van het verhandelde te maken; zij zal alle stelsels, alle middelen goed en aannemelijk achten, indien zij slechts het doel bereiken; zij zal derhalve, zonder onderscheid, Tachygraphen en Stenographen toelaten; zij zal hun, men mag dit ten minste hopen, dezelfde gunsten toekennen en, voor het overige, de ijver en de mededinging laten werken.

Daar blijft mij nu nog over aan te toonen, dat de personen, die thans beweren uitvinders van eene *Nederlandsche Stenographie* te zijn, daarop niet de minste aanspraak hebben. Reeds bestaat er zulk eene Stenographie, ja, wat meer is, *de eer der uitvinding van de Stenographie komt aan Holland toe.* De naam des vinders is JOHAN REYNER, koopman te *Rotterdam*. Deze gaf, in 1673, in *'s Gravenhage*, met privilegie van de Staten van *Holland*, van den 28. September van hetzelfde jaar, een klein boekje in 8vo. uit, onder den volgenden titel: *een nieuw character-konst, diergelijke noyt in deze landen gepractiseert is geweest, waardoor men met weynigh moeyte ende in korten tijd sal konnen leeren, soo kort ende snel te schrijven met de ghemelde caracters als men ordinaris spreken ofte prediken kan, uitgevonden bij* JOHAN REYNER, *koopman te Rotterdam.* Ik heb dit boek gezien, onderzocht en bevonden dat het volmaakt gelijkt naar die boeken, welke over de Stenographie handelen, en die na 1673 in *Frankrijk* en elders zijn uitgegeven. De uitvinder dier kunst beweert ook, even als zijne navolgers, dat men, door middel van deze nieuwe caracters of teekens, zoo snel kan schrijven als men gewoonlijk spreekt of predikt. Alhoewel hij zich hierin, gelijk men gezien heeft, bedriegt, is hij niettemin *de eerste*, tot heden toe, bekende persoon, die stenographische caracters of teekens heeft uitgevonden, in de manier van die, welke heden in gebruik zijn.

Ik heb het boek van CHARLES RAMSAY niet gezien, hetwelk de fransche bibliographen als het oudste over die kunst opgeven, en waarvan ik in de *Dictionnaire de bibliographie* van FOURNIER eene uitgave vind van 1681, onder den titel van *Tacheographie ou l'art d'écrire aussi vite que l'on parle;* ik kan dus niet zeggen of dat boek behoort tot de Tachygraphie of tot de Stenographie; maar wat daar ook van zijn moge, het is van eene latere dagteekening dan dat van JOHAN REYNER, in 1673 in het licht verschenen, en hetwelk ontegenzeggelijk tot de eigenlijke Stenographien behoort.

De eer der uitvinding zal dan aan *Holland* blijven, zoo lang men geen echt stuk van eene vroegere dagteekening dan die van het boek van onzen Rotterdamschen koopman zal kunnen voor den dag brengen. Wanneer men nu dit werk herdrukt zou men dadelijk eene *Nederlandsche Stenographie* hebben, en de vraag, door het Brusselsche-genootschap *Concordia* voorgesteld, zoude beantwoord zijn, ten minste gedeeltelijk; want het is mogelijk dat de een of ander Nederlandsche schrijver, voorzien van alles wat de geleerden gedurende de laatste veertig jaren over dit onderwerp hebben geschreven, iets beters levere dan het boekje van JOHAN REYNER; maar, voorzeker, zal hij zich nimmer de eer kunnen toeëigenen van de uitvinder van eene *Nederlandsche Stenographie* te zijn: uitvinder is hij, die het eerste denkbeeld van eene kunst heeft gevat, en niet hij die dezelve vervolgens tot een hoogeren trap van volmaaktheid brengt. Niets is, overigens, gemakkelijker dan het stelsel van Stenographie van de eene taal tot eene andere over te brengen. Maar zoude zulks wel der moeite waardig zijn voor ons land? Ik geloof het niet, en ik vrees veeleer dat onze jonge landgenooten, zich op deze dorre en onvruchtbare studie toeleggende, hetzelfde lot zullen ondervinden als de meesten der Fransche beoefenaars dier kunst, die, naar het getuigenis zelfs van den heer CONEN DE PREPEAN, in het *midden hunner loopbaan zijn blijven steken.* Ik zoude hun eer aanraden zich op de nederige Tachygrahie toe te leggen, welke zulk eene groote ingespannenheid des geests niet vordert, door middel van welke de heer DARMAING (redacteur van den *Constitutionnel* van *Parijs*) zoo wel de zittingen van de kamer der gedeputeerden in *Frankrijk* schrijft, en die daarenboven genoegzaam is ter bereiking van het voorgestelde doel.

G. V. L.

DE WINDHANDEL.

Veel, zeer veel is er reeds gezegd en geschreven over het gevaarlijke, schadelijke, heil en rust verpestende van den wijd en zijd verspreiden windhandel; tallooze voorbeelden hebben dat gezegde en geschrevene gestaafd, en niettegenstaande blijft eene bijna onoverzienbare schare aan dien verleidenden afgod hare offers wijden. Van waar deze tegenstrijdigheid? Is dan het meerderdeel van het uiterlijk beschaafde menschdom, in onze dagen, inwendig nog zoo onbeschaafd en onvatbaar voor het aannemen van goede lessen; zijn de taal der gezonde rede en die der ondervinding dan zoo onbeduidend, dat zij schier nergens harten geopend vinden, die haar welwillend aannemen? Is het zulk een zalig genoegen zijne fortuin te bouwen op de puinhoopen van eens anders geluk; en verdient het den edelen naam van handel, wanneer men zijn geheele vermogen aan eenigen ongewissen kans waagt? Ziedaar de vragen, waartoe men zich dagelijks gedrongen ziet bij het aanschouwen van zoo vele slagtoffers eener toomelooze winzucht, of van ettelijke kinderen der fortuin, die van hun verkregen vermogen meestal een even onedel en ondoelmatig gebruik maken, als de ongedachte bedeeling daarvan niet zelden de aanleidende oorzaak is.

Wij willen het antwoord hierop voor heden liefst schuldig blijven, en ons alleen bepalen tot de loffelijke vermelding vaneen tooneelstuk, dat wij dezer dagen, bij herhaling, in onzen Stadsschouwburg (Amsterdam) zagen opvoeren, getiteld: *de Windhandel of de kostwinning van den dag*, gevolgd naar het fransche stuk *l'Agiotage*. De welgeslaagde overbrenging in onze taal, de schoeijing op de hollandsche leest en het interessante der fictie maken gezegd stuk eene herhaalde opvoering dubbel waardig,

terwijl de karakters der daarin voorkomende hoofdpersonen allezins geschikt zijn om de aandacht van den aanschouwer te boeijen.

Een jong advocaat te *Amsterdam*, zoon van den gewezen procureur CYFER, (weduwenaar, een uiterlijk vroom en weldadig man, maar in zijn hart een vurig aanbidder van den mammon,) is slechts een jaar gehuwd; heeft eene gelukkige practijk en kon, door het aanzienlijk vermogen zijner vrouw, op eenen fatsoenlijken voet leven; maar laat zich door speelzieke vrienden verleiden, om zijne fortuin, door middel van den Windhandel, te beproeven en zoo doende zijne bezitting te verdubbelen. Ligtzinnig van aard en met de zucht naar wereldsche grootheid bezield, laat hij zich medeslepen en wordt heimelijk — een onverschrokken speler. Zijne vrouw, door de opregtste liefde aan haren echtvriend verbonden, leert den gevaarlijken toestand kennen, waarin hij verkeert en roept den wijzen raad van haren oom in, die een eerlijk en welgesteld fabrijkant te *Tilburg* is. Deze komt onverwacht in *Amsterdam*, om zich van het gedrag zijns neefs volkomen te overtuigen en hem, zoo mogelijk, aan den afgrond te ontrukken, aan welks rand zijne ligtzinnigheid hem gevoerd heeft. Hij geeft zijne bevreemding en bedoeling aan den ouden CYFER te kennen, die zich geheel onkundig houdt van de speelzucht zijns zoons en zich zelven op allerlei wijzen zoekt te verontschuldigen. De heer VAN DER WERKEN, de bedoelde oom, tracht, in schijn van in *Amsterdam* gekomen te zijn ten einde te speculeren, zijnen neef ongevoelig tot de bekentenis te brengen, dat hij een der eerste Windhandelaars en een verklaard vriend der hedendaagsche wijze van denken en leven is; en nu weet hij genoeg om den ouden CYFER tot eene ernstige vermaning aan zijnen zoon te dringen, onder bedreiging van eene scheiding van goederen tusschen zijne nicht en den advocaat CYFER te zullen bewerken, wanneer laatstgemelde zijner speelzucht niet ten eenemale vaarwel zegt. Die vermaning heeft eene verkeerde uitwerking. De jonge losbol wordt zelfs verbitterd op zijne vrouw, die hij voor de oorzaak van al de hem aangedane verwijten en beschuldigingen houdt. Hij ontbiedt haar bij zich en ontvangt haar op eenen bitschen toon. Maar de minzame, teedere en gevoelige wijze, waarop zij zijne fiere toespraak beantwoordt, brengt hem in bedaarder stemming. De liefde voor zijne deugdzame en verstandige gade zegeviert over zijne driften; hij ziet zijne dwaling in — en bezweert haar plegtig den Windhandel voor altijd te zullen staken. Eer deze belofte echter gewenschte gevolgen te weeg brengt, treft hem, door eene plotselinge daling der fondsen, een verlies van een half millioen. Zijn gewaande vriend VAN BLOEMEN, die onder dezen verdichten naam *Tilburg* ontvlucht is, waar hij eene schurkachtige rol heeft gespeeld, en door den heer VAN DER WERKEN wordt vervolgd, tracht hem door slechte raadgevingen en gewetenlooze troostredenen moed in te boezemen, en zoekt hem op eene listige wijze te verleiden om van het vertrouwen misbruik te maken, dat een ander vriend in hem stelt, die al zijne landgoederen verkocht heeft, in *Amsterdam* gekomen is om mede speculant te worden, en, zonder den toestand van CYFER te kennen, hem eenige oogenblikken zijne portefeuille in bewaring geeft, waarin zijn geheele vermogen in banknooten besloten is. Maar CYFER, wiens hart nog niet geheel onvatbaar voor de indrukselen van eer en deugd geworden is, verwerpt en verfoeit de raadgeving van VAN BLOEMEN; zegepraalt over de aanvallen der verleiding en dringt, met hevige aandoening, zijnen vriend den aanvertrouwden schat weder op. Zijne lieve vrouw, onkundig van den rampzaligen toestand haars mans en ten top van vreugde over zijne gewenschte gedrags-verandering, brengt den avond van dezen noodlottigen dag in schuldeloos genot met haren oom door; maar somberheid en droefgeestigheid staan op het gelaat van CYFER te lezen. Den volgenden morgen komt alles aan het licht. CYFER geeft zijne vrouw van zijn ongeluk en wanhoop schriftelijk berigt, dat zij bij haar ontwaken verneemt, terwijl hij den edelen VAN DER WERKEN zijnen toestand, schroomvallig, bekent. De oude CYFER, die door dezelfde beurstijding even zoo veel gewonnen als zijn neef verloren heeft, is opgetogen van vreugd, want de schijnbaar vrome man was ook een speculant. Hij tracht echter voor VAN DER WERKEN de oorzaak zijner winst te verbergen, wiens billijke haat tegen den Windhandel hem bekend is, en wendt eene onverwachte erfenis voor. Maar dit verzinsel valt in duigen, doordien zijn jonge neef, waarover hij peetom is, hem, in aller tegenwoordigheid, het noodlottige berigt komt brengen, dat de man, met wien hij in contract was, gefailleerd en voortvluchtig is, waardoor zijne winst op eens in rook verdwijnt. Hij is woedende van spijt, en vaart in vervloekingen en verwenschingen tegen den eerloozen VAN DER BANK uit, die hem bedrogen heeft. De brave VAN DER WERKEN wordt nu de redder van den ongelukkigen advocaat, doet den gewaanden VAN BLOEMEN, die reeds aanstalte gemaakt had om zich aan de vervolging van VAN DER WERKEN te onttrekken, gevangen nemen, en alles eindigt en schikt zich ten gunstigste.

Ziedaar de hoofdinhoud van gezegd tooneelstuk, welks rollen goed verdeeld zijn, en, over het geheel genomen, naar eisch vervuld werden. Aanmerkingen zijn er altijd te maken; want de wijze van zien blijft immer verschillen. Wij voor ons zagen het met genoegen, en niet zonder gevoel. Mogt hetzelve bij velen dien gewenschten indruk nalaten, dien men van eene nuttige, leerrijke en zedelijke voorstelling met grond verwachten mag, en ons nationeel tooneel meer en meer bevorderlijk worden aan de verspreiding van deugd en zedelijkheid, en de uitroeijing van alle verderfelijke en rampen voortbrengende kostwinningen van den dag.

Aan den Heer Redacteur van de Arnhemsche Courant.

MEN HEER!

Me goede vrouw heeft in Uwe Krant gelezen, dat de Jezuiten in *Frankrijk* de vrijheid van de Drukpers willen vernielen. Waarschijnlijk heb jij ook een vrouw, dus gij weet wat een vrouw is. Ik kan met de mijne geen ree houwen, als je me niet een handje helpt. Ze krijgt de stuipen op heur lijf als zij het woord Jezuit slechts hoort noemen. Indien gij dus de vrede bij mijn huis wilt houên, dan zoudt gij mij plezier doen het onderstaande rijmpje eens in Uwen Krant te zetten. Ik gevoel wel dat het wenschen van mijn lief wijfje dat kanaljepak niet uit het land zal houden, maar het kan toch nooit geen kwaad, dat U wel edele tusschen beide aan het Publiek ook de gedachten van gemeene menschen, waaronder ik behoor, mededeelt. Men heeft mij verteld, dat de groote heeren zich soms wel eens verwaardigen, om naar de mallepraat der geringeren te hooren. Op dien grond redeneert mijn wijfje, dat het kleine soms het groote voortbrengt, en dat alzoo een nietig rijmpje van een' Drukkersknecht wel eens het hart van een vermogend Heer konde verwarmen, om zijnen invloed bij onzen wijzen Koning te gebruiken, ter voorkoming dat die booze Jezuiten in ons land, door het belemmeren der vrije drukpers, aan mij en mijn wijfje nooit ons het brood ontstelen.

Menheer, ik ben een drukkersknecht,
Maar ijvrig in mijn zaken:
Nu druk ik meer dan minder regt,
Naar 't staan van mijne haken.

Ik doe mijn best, zoo veel ik kan,
En wil niet zijn geprezen;
Maar, 'k zeg U, als een eerlijk man,
Dat ik begin te vreezen.

Ik lees Uw kranten zeer getrouw;
En als ik aan mijn schaaltje
Met brij zit, zegt mijn lieve vrouw:
» Dat is een liberaaltje!"

Daar meent zij U meê, O Menheer,
En als zij 't bordje leedigt,
Dan roept zij juichend, keer op keer,
Zoo wordt het land verdedigd.

Schrijf gaauw aan Arnhemsch Courantier
Dat geen Jezuiten zielen
Ons werk, voor deugd en voor plezier,
Al huichlende vernielen.

Schrijf ook den Koning, dat 's een man
Om huizen op te bouwen.
Ik wed hij houdt er ook niet van,
Gij kunt hem best vertrouwen.

Toe gaauw, schrijf op. In 't Fransche Rijk
Vernielen zij de wetten,
En zitten dagelijks op den kijk
Om 't drukken te beletten.

Toe, toe, schrijf op. De Koning weet
Dat wat hier schrijvers schrijven
Geen mensch benadeelt aan zijn kleed,
Daar allen 't goede drijven.

Ja, meer dan in de loterij
Gevreesd wordt 't woordje nieten;
Nog meerder voor de drukkerij
Vrees ik het woord Jezuiten!

ARNHEM, den 6. Februarij.

Het water is hoog in den *Rijn* aan de Paal:

Den 5. Feb. 3 El 8 Palm o Duim; gewassen 30 D. gevallen o D.
Den 6. dito 3 El 7 Palm 5 Duim; gewassen o D. gevallen 5 D.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.